

Inspiratsiooni ja nutilahendusi piiri tagant

SIGNE VALDMANN
PÕHJA-HARJU KOOSTÖÖKOGU

Uuesalu küla on kahe aasta vältel osalenud läbi Põhja-Harju Koostöökoogu üle-eestilises aruka küla arenguprogrammis. Mida on programmis osalemine Uuesalu külaale andnud?

Kõige otsesem kasu on muidugi see, et programmi raames uuendati põhjalikult küla arengukava ning peagi valmib nutikas valgustuslahendus küla kelmäele (loe rohkem septembrikuu Rae Sõnumitest). Väga väärtuslik kogemus läbi nende kahe aasta on olnud aga ka kohtumised ja seminarid teiste arukate külade esindajatega üle Eesti.

Oktoobrikuus toimus aruka küla arenguprogrammi raames kogemusreis Austriasse Stanz im Mürtzali piirkonda, kus Uuesalu küla esindas Eduard Erkki Laur. Lauri sõnul oli see pisike Austria küla suurepärase näide vallajuhtide ja elanike tihedast koostööst, vabatahtlike kaasamisest, kogukonna taaselustamisest ning toimivatest alternatiivenergia lahendustest.

Sarnased mured teiste EL-i maapiirkondadega

Stanzis seisti silmitsi sarnaste probleemidega nagu teisteski Euroopa Liidu maapiirkondades - negatiivne iive, kiire linnastumine, puudlik infrastruktuur jne. Kogukond otsustas aga asja käsile võtta ning 2016. aastal võeti kasutusele strateegia „Local Agenda 21”, mille läbi püütakse küla arendada. Olulised eesmärgid, mida soovitakse saavutada, on muuta Stanz 2030. aastaks elektrienergia osas isemajandavaks, luua jätkusuutliku turismi suund ning arendada kodanikuühiskonda.

Alates strateegia loomisest on aktiivselt tegeletud külakeskuse arendamisega, hoonete energiatõhustamisega ja elukvaliteedi tõstmisega. Võtmesõnaks on kindlasti väga hea koostöö omavalitsuse, vallavolikogu ja külaelanike vahel ning kaasatus ja avatud suhtlemine. Seitsme aastaga on õnnestunud Stanzis luua täiesti uus külakultuur, mida toetab enamik elanikkonnast ning igapäevaselt on aktiivselt kaasatud umbes 80

vabatahtlikku!

Milliseid nutikaid lahendusi on kogukonnas siis rakendatud? Näiteks nutikas sõidujagamine, mis toimib nii, et kogukonnale on soetatud kaks autot ehk e-taksot, mille juhtideks on end üles andnud grupp vabatahtlikke (18 inimest). Sõita soovijad helistavad eelmisel õhtul või samal päeval ning teavitavad sõidusoovist. Sõite tehakse ajavahemikul kell 08.00-19.00 ning maksimaalsed vahemaad on umbes 20 km (sest nii kaugel asub lähim suurim asula, kus poed ja arstiabi). Päris tasuta see sõit siiski pole ja väike sümboolne summa kütuse eest tuleb sõitjal endal välja käia. Teenus on populaarne ja keskmiselt toimub iga päev 15 sõitu.

Uudne oli ka külaraha ehk vautšeri süsteem, millega saab tasuta kohalikes ettevõtetes ja mis tagab selle, et raha kulutatakse oma piirkonnas. Ka kohalik toidupood on kõike muud kui tavaline - nimelt tegutseb see põhimõttel, et vähemalt 50% kaubavalikust oleks pärit kohalikest tarnijatelt. Poes on mõeldud ka toidujäätmete vähendamise peale - nii rändavad toiduained (nt puuviljad, köögiviljad ja lihatooted), mille säilivustähtsuse kohe kukkumas, lähedalasuvasse

restorani, kust neist valmistatakse road, mis järgmisel päeval jõuavad valmistoiduna samasse poodi müüki.

Esikohal taastuvenergia

Stanzis tegeletakse väga tõsiselt ka energiateemadega - taastuvenergia lahendused on esikohal ning aastaks 2030 soovitakse olla 100% fossiilsete kütuste vabad (hetkel on see tase 30%).

Selle eesmärgi saavutamiseks kutsuti 2020. aastal ellu projekt „Stanz+“, mis hõlmab erinevaid lähenemisviise energiaautonoomia suunas, energivõrkude hübriidkasutust paindlikkuse tagamiseks ja energiale orienteeritud külakeskuse taaselustamist. Tegemist on pilootprojektiga, mille eesmärgiks on luua mudel, mida saaks tulevikus rakendada ka teistes külates. Projekti on kaasatud mitmed partnerid, nagu IT-lahenduste ettevõtte ja uuringuagentuur, aga ka riiklik instituut, kes aitavad vajalike uuringute, arvutuste ning mudelite väljatöötamisega. Eesmärk on luua energiakogukond, mis toimib põhimõttel, et energiat toodetakse kohapeal täpselt nii palju, kui kogukond vajab - kohapeal toodetakse ja kohapeal tarbitakse.

Uuesalu küla esindaja Eduard Erkki Laur Stanzi kogukonnajuhtidega. FOTO: ERAKOGU